

Ne vienodi, bet vieningi. Kaip diskutuoti?

Parengė Gintė Mickutė
Jorės vyr. sk. draugovė, Kernavės tuntas
Vilnius, 2023m.

Turinys

Įvadas: kas yra diskusija ir kodėl ji reikalinga tarp skautų?.....	3
Diskusijos tipai ir kur juos sutinkame skautiškoje aplinkoje?.....	4
Kaip pasiruošti diskusijai?.....	5
Diskusijos dalyviai.....	6
Diskusijos taisyklės.....	7
Diskusijos eiga.....	9
Baigiamasis žodis.....	12

Įvadas: kas yra diskusija ir kodėl ji reikalinga tarp skautų?

Diskusija - viešas kokio nors dalyko aptarimas, svarstymas; ginčas.

2021m. rugsėjį kalbinau brolių Antaną Saulaitį, kuris pabrėžė, kad „visa skautiška mintis yra ta, kad viso pasaulio kultūrų, ir kalbų, ir spalvų žmonės galėtų sugyventi kaip tos pačios žemės gyventojai“. Taip pat jis tarė, kad esame „ne vienodi, bet vieningi“. Tam, kad galėtumėme susikalbėti su viso pasaulio žmonėmis, reikia pradėti nuo savęs ir savo artimos aplinkos: draugovių, tuntų, kraštų.

Būdami skautiškos bendruomenės dalimi turime suprasti, kad esame judėjimas su daug skirtingų žmonių su savo nuomonėmis, taip pat neišvengiame dažnų pokyčių. Tam, kad susigyventume ir džiaugtumėmės skautavimu, kuriame visi broliai ar sesės yra išgirsti, svarbu užtikrinti sklandžią komunikaciją ir mokėti konstruktyviai diskutuoti.

Šis leidinys gali tapti vertinga pagalba ruošiantis bet kokio pobūdžio diskusijai, prisiminti taisykles, eigą. Verta paminėti, kad geriausias būdas išmokti konstruktyviai diskutuoti yra dažnai tą daryti ir mokytis iš patirties.

Diskusijos tipai ir kur juos sutinkame skautiškoje aplinkoje?

Refleksija – pasidalinimas jausmais, išgyvenimais, įspūdžiais, po tam tikro įvykio. Tai yra išorinis savęs stebėjimas. Refleksija yra nukreipta į save – šnekantį individą. Pvz.: stovyklos refleksija, dienos refleksija, konkrečios veiklos (pastovyklės statymo, žaidimo, žygio ir t.t.) refleksija.

Pasidalinimas – diskusija, kuria nesiekama ieškoti sprendimo, kaupiamos idėjos specifinėms situacijoms (pvz., kaip adaptuoti programą tam tikrai amžiaus grupei), ateičiai. Dažnai vyksta kartu su refleksija. Dalyviui dažnai svarbu gauti patarimų, pagyrimų, konstruktyvios kritikos.

Minčių lietus – gali būti tarsi „įžanginė“ diskusijos dalis, kuomet mintimis dalinamasi „nefiltruotai“, sakoma, kas „šauna į galvą“. Pvz.: kuriant programą. Diskusijos pabaigoje svarbu apibendrinti mintis.

Problemos sprendimas – norima rasti kompromisą dėl tam tikrų veiksmų konkrečiu klausimu. Pvz.: sprendžiant taisyklių keitimą/kūrimą, specifines situacijas stovykloje/tunte. Šios diskusijos baigiamasis taškas yra priimtas sprendimas.

Debatai – struktūruota diskusija, kuria svarstomos problemos, pristatomos idėjos. Pvz.: esant keliems kandidatams į tą pačią poziciją (pvz., tuntininko, krašto seniūno).

Kaip pasiruošti diskusijai?

Žinoti, koks **diskusijos tikslas**, ir pagal tai nuspręsti, koks bus diskusijos tipas. Gal prireiks kelių?

Skirti dalyviams **laiko pasiruošti prieš diskusiją**: užduoti esminius klausimus, leisti **užsirašyti mintis**. Tai leis išvengti pauzių bei tuščio šnekėjimo. Priklausomai nuo to, kiek išankstinio pasiruošimo reikalauja diskusija (pvz. persiskaityti dokumentus, protokolus, įstatus ar nuostatus ir t.t. prieš posėdžius ar sąskrydžius), verta apie tai pranešti ir pradėti ruošti keliomis dienomis anksčiau.

Turėti planą. Kokie **klausimai** turi būti aptarti (pvz. dienos veiklos, problemos iškilusios renginio programos metu, tunte ar draugovėje aktualios temos ar klausimai)? Kiek **laiko** galima skirti diskusijai? Kokia tikimasi **diskusijos baigtis** - ar reikia priimti sprendimą? Jei diskusija eina kita nei planuota linkme, ar yra laiko aptarti **papildomus klausimus/problemas**, ar reikia nuo jų atsiriboti ir tam skirti atskirą laiką ir naują diskusiją vėliau?

Sukurti atmosferą, kad žmonės norėtų pasisakyti. Užtikrinti **saugią aplinką**, jei reikia - ir konfidencialumą. Verta **nustatyti taisykles** ir dėl jų sutarti su diskusijos dalyviais. Svarbu **neskubinti diskusijos** ir **išlikti kantriems** - dažnai dalyviai nedrįsta prabilti, nes nėra sustruktūravę savo minčių. Jei kalbama jautriomis temomis, kurios tiesiogiai liečia konkrečius žmones, pirma reikėtų diskutuoti nedideliame ratelyje, prieš išplečiant diskusiją ir įtraukiant daugiau žmonių. Moderatorius turi rodyti pavyzdį - jei diskusija vystosi lėtai, moderatorius gali pasidalinti savo patirtimi, padrąsinti, užtikrinti, kad aplinka yra palaikanti ir blogų nuomonių nėra. Galiausiai paprastų, išsamių ir lengvai suprantamų klausimų uždavimas padeda įtraukti daugiau dalyvių:

„Kokia jūsų nuomonė apie...?“ „Ar turite pasiūlymų, kaip galime spręsti...?“ „Aptarėme X problemą, į ką, jūsų nuomone, reiktų atsižvelgti, kad tai nepasikartotų?“ „Ar galite pasidalinti su kokiais sunkumais susidūrėte? Gal kas nors turite patarimų jiems spręsti?“

Diskusijos dalyviai

Moderatorius. Diskusijos vedlys, atsakingas asmuo, kuris **veda diskusiją**. Moderatorius turi **kontroliuoti diskusiją**, pagauti kritines situacijas, **priimti sprendimus** (pvz. ar verta įtraukti papildomų problemų sprendimą duotuoju metu, ar palaukti diskusijos pabaigos). Moderatorius gali, o kartais privalo nutraukti dalyvius ir **grąžinti į konstruktyvios diskusijos būseną**. Taip pat, moderatorius yra pagrindinis žmogus, kuris **duoda grįžtamąjį ryšį**, užduoda patikslinamuosius klausimus. Diskusiją vykdant su **jaunesniaisiais skautais bei skautais** moderatorius turi būti **budrus, užtikrintas**, bet **lankstus**, atsižvelgti į vaikų sutelkiamą dėmesį bei emocijas ir **atitinkamai keisti diskusijos planą bei eigą**. Svarbu paminėti, kad jaunesni vaikai gali dažnai nuklysti nuo sutartų taisyklių, todėl gali tekti **taisykles priminti** dažniau (pvz. kalbame po vieną, nesijuokiamo iš brolio/sesės), taip pat gali būti drovesni, todėl reikėtų į juos **kreiptis asmeniškai, pakartoti klausimą**.

Raštininkas, jei reikalinga diskusijos santrauka, žymisi diskusijos klausimus, pagrindines kiekvieno dalyvio idėjas.

Laikininkas stebi laiko resursus ir informuoja apie likusį laiką. Šią rolę gali pasiimti ir moderatorius.

Reporteris reikalingas, jei dalis diskusijos vyksta nedidelėmis grupėmis, kurios turi pristatyti savo priimtą kompromisą ar idėjas. Tokiu atveju, reporteris turi **apibendrinti, kas buvo aptarta**, ir šnekėti, kai paprašoma. Jei diskusija vyksta bendrai, reporteriai yra visi diskusijos dalyviai.

Diskusijos taisyklės

Prieš diskusiją reikia nustatyti ar prisiminti konstruktyvaus diskutavimo taisykles. Nors daugelis atrodo savaime suprantamos, jausmų ir emocijų užsidegimo būsenoje jos dažnai pasimiršta. Diskusijos eigoje, dalyviams nesilaikant tam tikrų susitarimų, moderatorius gali/turi jas priminti.

Laikas. Kad diskusija neužsitęstų ir visi turėtų galimybę pasisakyti, galima nustatyti **laiko ar žodžių limitą kiekvienam dalyviui**. Pavyzdžiui, paprašyti savo dieną apibendrinti 3 žodžiais. Taip pat, esant dideliame dalyvių skaičiui, kiekvienam dalyviui galima skirti po 30 - 60s, kad visi turėtų galimybę ir spėtų pasisakyti aktualiu klausimu. **Laiką seka laikininkas arba moderatorius**. Dalyvių įstatymas į laiko limitus skatina nešnekėti „tuščiai“, vengti užpildomųjų žodžių, šnekėti prasmingai ir efektyviai bei tiksliai perteikti savo mintis. Laikytis laiko rėmų padeda minčių užsirašymas prieš šnekant.

Šnekėti tik tada, kai ateina laikas. Jei norima įsiterpti **ne savo laiku, duodamas ženklas** (pvz. pakeliama ranka) moderatoriui. Moderatorius nusprendžia, ar leisti pasisakyti ne savo metu, ar tam skirti laiko visiems pasisakius. Gal **nutariama**, kad po kiekvieno dalyvio pasisakymo, yra **laikas komentarams, konstruktyviai kritikai, pasiūlymams, sureagavimui iš kitų dalyvių** (pvz. kam nors pasidalinus apie draugovėje/programos metu iškilusią problemą, kas nors yra su tuo susidūręs ir gali parekomenduoti, kokių veiksmų reikėtų imtis arba kas nors turi pasiūlymą, kokius metodus verta pabandyti kitiems vienetais ar tam tikriems broliams/sesėms)?

Pagarba kitų nuomonei. Į diskusiją dalyviai turi ateiti **nenusiteikę priešiška kitų nuomonėms, atviri** jas išklausti (neprivaloma sutikti, tačiau privaloma gerbti). **Nebūti kategorišku, nesmerkti ir nereikalauti**. Stengtis suprasti ir į situaciją pažvelgti **subjektyviai**. Jei suteikiama galimybė - **išsakyti konstruktyvią kritiką ir pateikti pasiūlymų**.

Nuomonės pasakymas. Visi gali turėti skirtingas nuomones, tad savąją **tik išsakome, jos neperšame**. Nuomonę reikia **pagrįsti argumentais, patirtimi**. Svarbu prisiminti, kad kiekvienas brolis ar sesė yra skirtingi - galbūt iš kito vieneto, skautauja ilgiau ar trumpiau ir yra įpratę elgtis kitaip, nei likę dalyviai, todėl privalu ir verta išgirsti, kuo kiekvienas turi pasidalinti.

Pasitikėjimas savimi ir savo žodžiais. Remtis tik tuo, ką patys gerai žinome ir kuo patys **nedvejodami tikime**. **Neprieštarauti sau**, tai tik sukelia sumaištį ir blaško dalyvius.

Atsakyti į klausimą ir nenukrypti nuo temos. Nesileisti į ilgus samprotavimus, išlaikyti savo mintis.

Atidus ir aktyvus klausymas. Jei nori būti išgirstas - turi klausyti pats. Svarbesnės mintis galima **užsirašyti**, kad jos nebūtų iškraipytos.

Saugi erdvė. Diskusijos metu svarbu suteikti saugią erdvę visiems dalyviams. Kartais tenka diskutuoti jautriomis temomis (pvz. grubus/netinkamas vadovo elgesys su vaikais, ekstremalios situacijos renginių metu, psichologinis ar fizinis smurtas tam tikrame vienete), tad iš visų dalyvių privalomas **palaiikymas, susilaikymas nuo patyčių ar nepadorių juokelių**. Tokios diskusijos pradžioje verta aptarti galimus nepatogumus bei užtikrinti dalyvius, kad jų **jausmai yra validūs ir vertingi**. Diskusijos metu taip pat reikėtų neįtraukti „trečiųjų šalių“ ir **išlaikyti orumą**.

Pagal poreikį: galima susitarti nenukrypti į jautrius asmeniškumus, nekalbėti už kitus, ypač diskusijoje nedalyvaujančius žmones, duoti pavyzdžius tik iš savo patirties, atsakymai negali kartotis ir t.t. Diskutuojant su jaunesniaisiais skautais ar skautais stovykloje gali būti sunku sutelkti visą vaikų dėmesį į diskusiją, tad reikia įvertinti ar pašalinės veiklos (pvz. drožinėjimas) užima tik rankas ar ir mintis.

Diskusijos eiga

Nors diskusijos eigą kontroliuoja moderatorius, kiekvienas dalyvis yra atsakingas už diskusijos tėkmę ir sklandumą. Pasiruošus diskusijai ir nutarus jos taisykles, galima vykdyti diskusiją.

Diskusijos tėkmė ir sklandumas. Kad diskusija vyktų sklandžiai, privaloma būti **sąmoningiems** (eng. self - aware). Privalu suprasti, kad diskusijos **dalyviai yra lygiaverčiai** ir taip pat laukia išsakyti savo nuomonę. Visi dalyviai turi būti įtraukti, tad **moderatorius mažiau aktyvius dalyvius gali/turi paskatinti šnekėti, užduoti klausimų:**

„Gal gali (plačiau) papasakoti apie...?“ „Paminėjai X, ar norėtum paaiškinti išsamiau?“ „Ar galėtum keliais žodžiais/sakiniais praplėsti savo atsakymą?“ „Paminėjai svarbią įžvalgą, gal galėtum plačiau pakomentuoti?“ „[Vardas] ar turi kuo pasidalinti, ką nors pridėti?“

Tvarka. Diskusijos metu dalyviai turi **šnekėti po vieną**, kad būtų išlaikoma rimtis ir kokybė. Jei diskusija tampa arši, ir verbaliniai moderatoriaus komentarai nepadedą kontroliuoti situacijos, galima pasitelkti kokį nors daiktą, pvz. pagaliuką, ir tik dalyvis, laikantis rankose pagaliuką turi teisę šnekėti.

Mintys ir emocijos. Diskusijos metu dalyviai privalo **kontroliuoti savo minčių srautą bei emocijas**. Tam labai padeda pasiruošimas diskusijai - t.y. **minčių užsirašymas prieš kalbant**. Jei diskusijos metu „užverda emocijos“, galima padaryti **tylos pertrauką**, leisti dalyviams suprasti savo būseną, nusiraminti, ir po kelių minučių tęsti diskusiją. **Atsiriboti nuo emocijų** diskusijos metu taip pat padeda **susikoncentravimas į kvėpavimą**, „įsižeminimas“ (**tvirto pagrindo po kojomis jautimas**), plūstančios **emocijos išjautimas ir įvardinimas**.

Priešinga nuomonė. Diskusijų metu dažnai kyla skirtingos nuomonės, todėl yra labai svarbu pagarbiai jas išsakyti ir išklaudyti. Privalu suprasti, kad diskusijos metu yra **svarbu ne tik pasisakyti, o ir suprasti kitą bei priimti kritiką.** Pirmiausia, reikia **išklaudyti nuomonės ir „neįsileisti emocijų“.** Išsakant priešingą nuomonę, tą daryti reikia **švelniai ir iš savo pozicijos, naudojant žodį „aš“.** Tam gali praversti sakinių pradžios kaip:

„Suprantu ką nori pasakyti/ kaip jautiesi, tačiau...“ „Suprantu iš kur kyla tokie jausmai/mintys, tačiau aš manau...“ „Geras pastebėjimas, tačiau man atrodo...“ „Atsiprašau, tačiau aš nesutinku su pateikta nuomone“ „Na, mano nuomone...“ „Šią situaciją matau kiek kitaip...“ „Tiesa, bet ar nemanai kad...“ „Nemanau, kad galiu sutikti, nes aš...“

Taip pat, **moderatorius privalo stabdyti agresyvius komentarus** naudodamas griežtus bei užtikrintus sakinius ir primindamas diskusijos taisykles, o esant reikalui - **paprašyti agresyvių dalyvių pasišalinti** iš diskusijos.

Grįžtamasis ryšys. Kad diskusija netaptų tuščia, dalyviai turi sulaukti grįžtamojo ryšio. Tokiu atveju sukuriama **palaikanti ir saugi erdvė.** Paprasčiausiai tą galima daryti pasitelkiant **kūno kalbą** - palinksėti, padaryti veido išraišką. Moderatorius gali **padėkoti kiekvienam dalyviui** po jų monologo. Jei po kiekvieno dalyvio pasisakymo suteikiama erdvė komentarams, tą reikia daryti korektiškai. Privalu prisiminti, kad **diskusijos tikslas nėra smerkti žmonių nuomones,** todėl dalyviai privalo išlikti pagarbūs: **sąlyginai objektyvūs, tačiau empatiški bei supratingi. Kritika turi būti konstruktyvi** - paminėti reikia ne tik tai, kas buvo pasakyta negerai, bet ir tai, kas buvo gerai, taip pat pateikti pasiūlymų. Jie dalyvis pasidalina jautriomis mintimis, svarbu to neignoruoti, galima atsakyti:

„Ačiū, kad pasitiki mumis ir daliniesi“ „Suprantu, kaip jautiesi“ „Niekada nesu to patyręs, bet įsivaizduoju, kaip tai yra sudėtinga“. Taip pat galima išreikšti rūpestį: *„Ar galime kuo nors padėti?“ „Ar norėsi tai aptarti vėliau?“*

Diskusijos pabaiga. Tam, kad diskusija taptų prasminga, privalu ją užbaigti. Tai prasideda diskusijos pradžioje - nutarus **diskusijos tikslą**. Ar norima rasti **sprendimą kokiai nors problemai**? Ar ieškomas **kompromisas**? Ar sudaromas **sąrašas pastebėjimų**? Kas **atsakingas už priimto sprendimo/nutartų veiksmų vykdymą**, kad tai neliktų tik protokoluose, o būtų įgyvendinta? Už diskusijos apibendrinimą **pagrindė atsakingas moderatorius**. Raštininkui pasižymėjus pagrindines diskusijos idėjas, diskusijos pabaigoje moderatorius gali paprašyti jas perskaityti. Moderatorius turi nuspręsti, **ar išsikeltas tikslas yra pasiektas** ir prireikus paklausti dalyvių papildomų klausimų. Galbūt reikalingas **balsavimas**? Diskusijos pabaigoje moderatorius turėtų padėkoti dalyviams už dalyvavimą, atvirumą, apibendrinti diskusiją ir kas joje buvo aptarta bei nuspręsti, ar tikslas buvo pasiektas, ar diskusiją reikės pratęsti vėliau.

Baigiamasis žodis

Ačiū, broli/sese, už laiką ir dėmesį skirtą šiam leidiniui.

Tikiuosi, kad jame radai naudingų priminimų ar patarimų ateities diskusijoms.

Linkiu, kad būsimos diskusijos praeitų sklandžiai, būtų vertingos ir padėtų rasti bendrą kalbą su visais šio pasaulio gyventojais.

Galiausiai prisiminkime, kad nors skautai esame ne vienodi, mes esame vieningi, tad gyvenkime ir diskutuokime vadovaudamiesi šia idėja.

Gražių ir prasmingų diskusijų!

Šis leidinys yra autentiškas mano darbas.